

NAFOs kompetansetiltak for barnehagene 2013-2014

Tidligere kompetansetiltak i NAFOs regi – med midler fra KD

2005-2010: **Kompetansetiltak i språkstimulering og flerkulturell pedagogikk for barnehageansatte** i alle 19 fylkene, i nært samarbeid med universiteter og høyskoler og fylkesmennene.

- Rambøll Management 2010: [Evaluering av kompetansetiltaksprosjekt i språkstimulering og flerkulturell pedagogikk for barnehageansatte 2005-2009 i regi av NAFO](#)
- *Ressurshefte – flerspråklig arbeid i barnehagen* (2010)

2010-2012: **Kompetansetiltak for to- og flerspråklige assistenter i barnehagen** etter Høgskolen i Oslo og Akershus sin KOMPASS-modell. Prosjektet ble gjennomført i samarbeid med Høgskolen i Oslo og Akershus (HiOA), Høgskolen i Telemark (HiT) og Dronning Mauds Minne Høgskole (DMMH).

- NAFO 2012: [Samlerapport KOMPASS](#).
- Film: <http://barnehageipraksis.no/kompass-kompetanseheving-for-tospraklige-assistenter/>

Tidligere kompetansetiltak i NAFOs regi – med midler fra KD

2011-2012: **Pilotprosjekt om tospråklig assistanse i barnehagen.**
Fem kommuner i tre fylker deltok i prosjektet.

- NAFO 2012: [Prosjektrapport tospråklig assistanse 2011-2012](#).
- Dokumentasjonsrapport fra HiOA: <http://www.hioa.no/Om-HiOA/NAFO/Barnehage/Dokumentasjon-HiOA>
- Film: <http://barnehageipraksis.no/skal-vi-leke-butikk/>

Videreføring på to områder 2012-2014 – på oppdrag fra Utdanningsdirektoratet

- 1: Kompetansetiltak for to- og flerspråklige assistenter i barnehagen – KOMPASS
  2. Kompetansetiltak for barnehagemyndighetene
- Kompetansetiltakene er en del av oppfølgingen av NOU 7:2010 *Mangfold og mestring*

2. Kompetansetiltak for barnehagemyndighetene 2013-2014

- Tiltaket er en videreføring av pilotprosjektet om tospråklig assistanse i barnehagen
- Rambøll evaluerte barnehagemyndighetens deltakelse i NAFOs kompetansetiltak for barnehageansatte (2005-2010) og fant at
«[...]kommunenes lave og varierende grad av involvering påvirkes av kommunenes egen kompetanse i og generelle prioritering av kompetanseområdene språkstimulering og flerkulturell pedagogikk» (Rambøll 2010: 24).
  - Samtidig var ikke barnehagemyndighetens rolle i kompetansetiltaket tydelig nok.

Mål

Kompetansetiltaket skal styrke barnehagemyndighetens kompetanse om flerspråklig og flerkulturelt pedagogisk arbeid i barnehagene.

Dette innebærer:

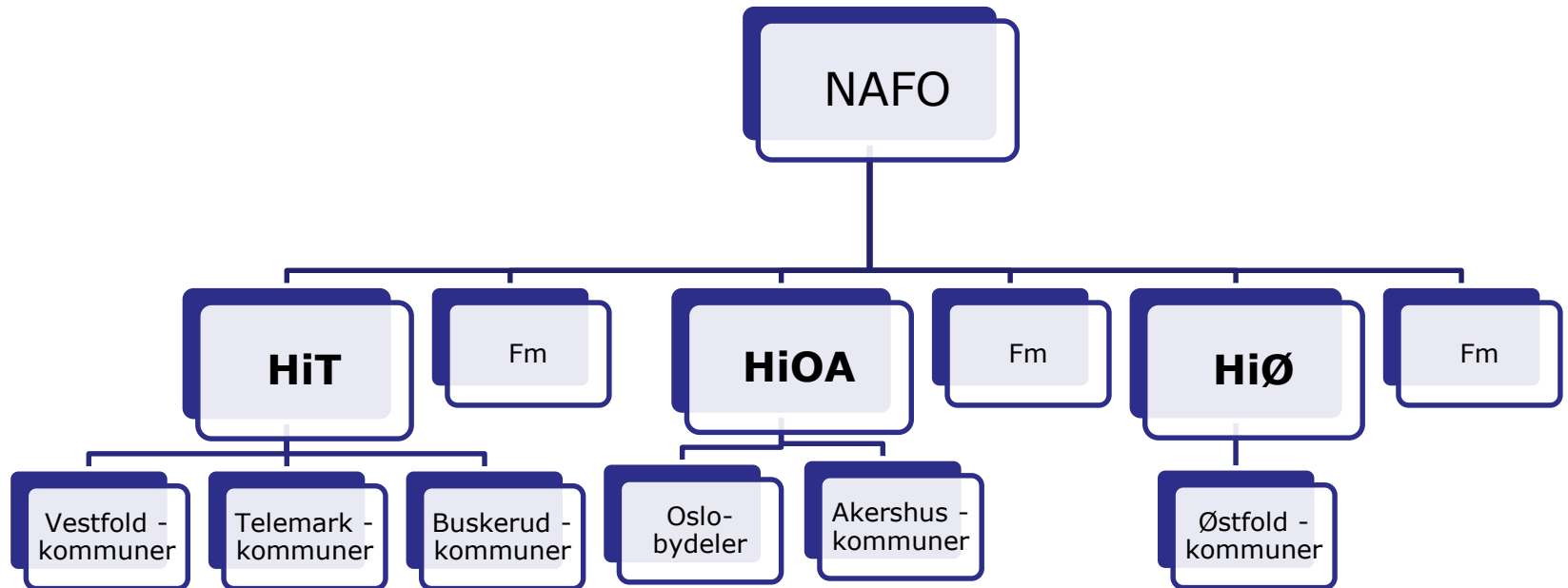
- å styrke kommunenes arbeid med å implementere *Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver* (2011)
- å styrke kommunens rolle som tilsynsmyndighet
- å styrke kommunenes rolle som forvaltere av den statlige tilskuddordningen *Tilskudd til tiltak for å bedre språkforståelsen blant minoritetsspråklige barn i førskolealder* (Rundskriv F-01-11)
- Det er også et mål at kommunene som deltar i kompetansetiltaket kan tilføre barnehagesektoren kunnskap og erfaringer som kan bidra til å styrke arbeidet med likeverdig opplæring i barnehagen, og kan bidra til å synliggjøre håndtering av det statlige tilskuddet.

Deltagere:

3 høgskoler, 6 fylker og 36 kommuner

- **Telemark:** Kragerø, Siljan, Porsgrunn, Bø, Bamble (trakk seg underveis), Tinn, Nome
- **Buskerud:** Lier, Nedre Eiker, Øvre Eiker, Røyken, Hurum,
- **Vestfold:** Re, Sande, Holmestrand, Tønsberg, Stokke, Nøtterøy, Horten
- **Oslo:** Stovner, Alna, Bjerke, Gamle Oslo, Nordre Aker, Østensjø
- **Akershus:** Asker, Bærum, Skedsmo, Ullensaker, Vestby
- **Østfold:** Sarpsborg, Halden, Fredrikstad, Råde, Askim

- HiOA, HiT og HiØ

Samarbeidsstruktur

Kompetansestrategi

Felles for alle fylkene	Kursdager x 2
Fylkesvis	Nettverkssamlinger x 4: for barnehagemyndighetene i tre geografiske områder på Østlandet, under faglig ledelse av høgskolene
Lokalt	Mellomarbeid for barnehagemyndigheten mellom nettverkssamlingene
Lokalt	Veiledning i forbindelse med mellomarbeidet (kan foregå interkommunalt)

Innhold i kompetansetiltaket

- Sentrale, statlige føringer for likeverdig opplæring, språklig og kulturelt mangfold.
- Formidle kunnskap og forskning om flerspråklighet og flerkulturell pedagogikk.
- Barnehagemyndighetens oppgaver med tilsyn og veiledning, knyttet til rammeplanen og forvaltning av tilskuddsordningen.
- Ulike metoder og organiseringsmodeller for tospråklig opplæring; tospråklig assistanse og andrespråkslæring. Videreføre kunnskap og erfaringer fra pilotprosjekt om tospråklig assistanse i barnehagen (2011-2012)

“Deltakelse på nettverkssamlinger i regi av høgskolen har vært nyttig. Det fagstoffet som er blitt presentert, har gitt barnehagemyndigheten et kompetanseløft, noe som også kan bringes til de barnehagene som ikke har vært på nettverkssamlingene. Det samme gjelder NAFOs fagdager.”

(Råde kommunes rapport).

Innhold på nettverkssamlinger

- Sentrale, statlige føringer og rammer for barnehagens arbeid med flerspråklighet, kulturelt mangfold og likeverdig opplæring
- Kunnskap og forskning om flerspråklighet og flerkulturell pedagogikk.
- Barnehagemyndighetens oppgaver med tilsyn og veiledning knyttet til rammeplanen og forvaltning av den statlige tilskuddsordningen
- Ulike modeller for og organiseringer av tospråklig assistanse og andrespråkslæring i barnehagene
- Samarbeid om overgang mellom barnehage og skole

Regionale nettverkssamlinger

- Barnehagemyndighetene rapporterer i all hovedsak at de har hatt stort utbytte av de regionale nettverkssamlingene.
- Spesielt trekkes det frem at det er svært verdifullt å være i et nettverk sammen med andre kommuner der de kan dele kunnskaper og erfaringer. De har hentet inspirasjon fra hverandre til eget endringsarbeid.

Deltakerne har representert ulike typer kommuner

- Sande har 9 barnehager og Bærum har 137.
- I Råde kommune er 7 % av barna minoritetsspråklige, mens bydel Stovner har ca. 70 %
- Noen av barnehagemyndighetene har formell kompetanse innen dette fagområdet og har lang erfaring med å tilrettelegge for flerspråklig og flerkulturell barnehage. Andre kommuner har hatt lite kompetanse når det gjelder dette fagområdet, og har også lite erfaring.

Deltagernes utbytte

- Hovedsakelig rapporterer kommunene at de har hatt nytte av tiltaket. For de barnehagemyndighetene som hadde lite kompetanse i utgangspunktet, har tiltaket ført til økt kompetanse og bidratt til endring i kommunens planer eller organisering.
- Noen av barnehagemyndighetene med mye kompetanse i utgangspunktet rapporterer at de har hatt mindre utbytte av det faglige innholdet på de regionale nettverkssamlingene, men at de har hatt større faglig utbytte av de felles fagdagene.

- Noen av kommunenes rapporter peker på at innholdet på noen av nettverkssamlingene ikke helt har truffet behovene de har som barnehagemyndighet. Det nevnes blant annet at noe av innholdet har vært mer tilpasset pedagoger som jobber i barnehagene, mer enn deres rolle som barnehagemyndighet.
-
- Dette er en viktig erfaring å ta med seg både for NAFO og for høgskolene som skal bistå barnehagesektoren med kompetanseutvikling rettet mot ulike målgrupper og nivåer.

- I rapportene fra høgskolene kommer det også fram at det har vært utfordringer knyttet til målgruppen og det å kunne tilpasse innholdet i kompetansetiltaket til målgruppens behov og forventninger. Dette handler blant annet om kunnskap om kommunens rolle og ansvar som barnehagemyndighet.
- Det har også vært litt ulikt hvordan de ulike barnehagemyndighetene tolker sine roller og ansvarsoppgaver.

Felles fagdager

- Både kommunene og høgskolene skriver i sine rapporter at de har hatt utbytte av disse felles fagdagene.
- Kommunene rapporterer at de har fått kunnskap om nyere teori og forskning og de har fått faglig innspill til endringsarbeid i kommunene.
- Også høgskolene ser på de felles fagdagene som kompetanseutviklende fordi det ble presentert ny forskning.

Endringsarbeid

- Dette bidrar til å holde fokuset i kompetanseutviklingen oppe hos den enkelte deltaker, og gir økt engasjement og faglig deltakelse i de regionale nettverkene.
- Samtidig gir endringsarbeidet deltakerne en anledning til å utvikle tiltak eller sette i gang prosesser tilpasset den enkelte kommune sine behov. En del av kommunene har også samarbeidet om endringsarbeid ved å utvikle felles planer og modeller for organisering.

Utvikling av kommunale planer og tiltak

- Kommunene har utviklet egne planer i form av veiledninger, ressurshefter eller strategiplaner for flerspråklig og flerkulturelt arbeid i barnehagene.
- I Buskerud har Røyken kommune hatt som mål for endringsarbeidet å utvikle en kompetanseplan for flerspråklig og flerkulturelt arbeid for barnehagene.
- Barnehagemyndigheten har
  - kartlagt kompetansebehov i barnehagene og har iverksatt tiltak for å styrke barnehagepersonalets arbeid med flerspråklige barn.
  - laget et eget ressurshefte, Flerspråklige barn i barnehagen, for barnehageansatte i kommunen.
  - I forbindelse med implementering av ressursheftet vil kommunen nå starte et språknettverk for pedagoger i barnehagene, med et særlig fokus på arbeid med flerspråklige barn.
  - NAFO har lagt ut ressursheftet fra Røyken som ressurs for kommuner på våre: <http://nafo.hioa.no/wp-content/uploads/2013/04/Røyken-Ressurshefte-for-flerkulturelt-og-flerspråklig-arbeid-i-barnehagene.-Mai-2014.pdf>

Samarbeid mellom kommuner

- Flere kommuner i de tre nettverkene har hatt møtepunkter utenom de regionale nettverkssamlingene. Noen har utvekslet planer, skjemaer og prosedyrer, og noen har vært på studiebesøk hos hverandre.
- I Vestfold har Tønsberg, Stokke, Horten og Nøtterøy samarbeidet om å utarbeide retningslinjer for at barnehagemyndigheten skal bidra til å ivareta et godt språklig og kulturelt mangfold i kommunale og private barnehager.
  - Disse fire kommunene har utarbeidet et felles strategidokument for utviklingen av et godt flerkulturelt barnehagetilbud.
  - NAFO har lagt ut strategidokumentet som ressurs på nettsidene: <http://nafo.hioa.no/wp-content/uploads/2013/04/Strategidokument-4K.pdf>

Forvaltning av tilskuddsordningen

- Barnehagemyndighetene har delt erfaringer rundt ulike aspekter ved denne tilskuddsordningen:
  - rutiner for søknader,
  - kriterier for tildeling,
  - valg av tiltak og ressursbruk (herunder organisering av tospråklig assistanse eller språkpedagog) og
  - rutiner for rapportering fra barnehagene.

- I Oslo har bydel Stovner i sitt endringsarbeid hatt en gjennomgang og kartlegging av hvordan de benytter den statlige tilskuddsordningen. Målet har vært å etablere en organisering av ansatte og en styring av ressursene slik at hensikten med tilskuddet blir ivaretatt på best mulig måte.
- Stovner benytter mye av tilskuddet til tospråklig assistanse, men har siden 2009 ikke hatt en egen koordinator for dette arbeidet. Gjennom sitt endringsarbeid har Stovner blant annet kartlagt hvordan tospråklig assistanse fungerer i de ulike barnehagene, behov for kompetanseutvikling og felles organisering. Samtidig ser bydelen at det er behov for å kunne benytte tilskuddsmidlene til å ansette språkpedagog i tillegg til tospråklige assistenter.

Vurdering av måloppnåelse

- Jevnt over rapporterer kommunene at de har økt sin kompetanse innen flerspråklig og flerkulturelt arbeid gjennom deltakelse i dette kompetansetiltaket.
- Spesielt trekkes det fram at de har hatt utbytte av å dele erfaringer og lære av hverandre i nettverkene.
- Noen av kommune har også etablert små nettverk underveis i tiltaksperioden i forbindelse med egne endringsarbeid.
- NAFO og høgskolene vurderer at kompetansetiltaket har bidratt til å styrke barnehagemyndighetenes kompetanse i henhold til målene for tiltaket.

- Det har vært en god balanse mellom utvikling av faglig kompetanse og deling av erfaringer i de regionale nettverkene.
- Høgskolene har i all hovedsak bidratt med kompetanse på de regionale nettverkssamlingene, mens NAFO har hatt ansvar for å arrangere felles fagdager for alle deltakerne.
- Kommunene har selv også bidratt med å utvikle hverandres kompetanse gjennom innlegg og faglige diskusjoner i nettverkene.
- Slik har nettverkene fungert som kompetanseutviklende også for høgskolene og NAFO. Som kompetansetilbydere har vi fått økt forståelse for kommunenes ansvar og oppgaver som barnehagemyndighet, og vi har fått innsikt i ulike former for organisering og forvaltning.

- En av utfordringene har vært at målgruppen er svært mangfoldig, både når det gjelder kompetanse innen dette fagområdet, kommunestørrelse og organisering. Dette gjør at de møter kompetansetiltaket med ulike behov.
- En annen utfordring har vært å treffe målgruppen og deres behov for kompetanse. NAFO og høyskolene har hatt lite erfaring med å tilby kompetanse for akkurat denne målgruppen. VI har gjennom dette tiltaket lært denne gruppen bedre å kjenne og fått større innsikt i deres roller, oppgaver og ansvar.
- Her har representanter fra fylkesmennene vært viktige støttespillere for NAFO og høyskolene gjennom deltakelse i styringsgruppen.

- NAFO mener at det er behov for flere kompetansetiltak rettet mot kommunen som barnehagemyndighet når det gjelder flerspråklige og flerkulturelle perspektiver.
- Det er av stor betydning for det pedagogiske arbeidet i barnehagene at kommunen har kompetanse til å veilede styrere, tilrettelegge for kompetanseutvikling, føre tilsyn og forvalte tilskuddsordningen med en faglig og forskningsbasert forankring.
- Rambøll Management (2014) anbefaler også kompetanseutvikling for denne målgruppen i sin evaluering av tilskuddsordningen.

- "NAFO har hatt en sentral rolle i dette arbeidet tidligere, og våre kvalitative studier viser at deres innsats blir sterkt verdsatt av de kommunene og barnehagene som mottar veiledning derfra. Vår vurdering er at en satsing på kompetanseutvikling og veiledning både bør videreføres og økes i omfang."

(Rambøll 2014:68-69).